

den 28 december 1818 samt kejslerliga domar af den 19 september och 23 november 1879 förbjöd stenens exporterande. Stenen förblifver under seqvester, till dess egeren förbundit sig att låta honom stanna i landet och stält antaglig borgen för denna förbindelses hållande.

Litteratur.

1. Söderwall, K. F., *Studier öfver konungastyrelsen*. Lund 1880, 76 s.

Förf. redogör med största sorgfällighet för bokens innehåll, källor och språk samt kommer derigenom till viktiga resultat. »Om och innehållet i Konungastyrelsen till det mesta är hemtadt från främmande källor och denna skrift således icke i strängare mening kan gälla som original, kan det dock sägas, att förf. fullkomligt gjort till sin andliga egendom det, som han meddelar ur andras skrifter, och att han städe visar sig vara herre öfver sitt ämne. Af det material, som stått honom till buds, har han förstått att dana ett verk, som alltigenom har nationel prägel. Detta gifver sig tillkännas särskildt i den kärnfulla stilen och den mäterliga språkbehandlingen, som i satsfogning nästan aldrig visar spår af utländskt inflytande och som kommer uttrycksättet i landskapslagarna temligen nära». Som hufvudkällan, Egidii skrift *de regimine principum*, icke kan antagas vara skriven förr än omkr. 1280, måste konungastyrelsen vara senare. Det är sannolikt, att den är yngre än 1320, ty uti den förekomma uttryck som synas antyda k. Birgers förräderi mot bröderna och hans jämmerliga ändalykt samt den spåde Magnus Erikssons val till konung; det är sannolikt, att den t. o. m. är yngre än år 1335, alldenstund i boken, när gaguet af gästgifvaregårdar framhålls, uttryck användas, som synas vara lånade ur Skeningestadgan af nämnda år. Undersökningarna af språkets art leder hr S. till samma resultat eller »att detta verk icke är skrivet senare än omkr. 1350 samt att innehåll och språk gifva något skäl till den förmodan, att det är författadt efter 1320 eller kanske efter 1335.»

2. Söderwall, K. F., *Några svenska medeltidsord förklarade*. Lund 1880, 68 s.

Detta häfte innehåller prof på det lexikon öfver svenska medeltidsspråket, med hvilket hr S. under flere år varit sysselsatt för Svenska Fornskriftsällskapets räkning. Detta profhäfte med dess rika och intressanta innehåll måste framkalla en önskan, att hela arbetet måtte icke funnit lämpligt, att i detta lexikon samma uppmärksamhet gände, att Sällskapet icke funnit lämpligt, att i detta lexikon samma uppmärksamhet skall egnas åt våra medeltidslagars språk som åt den öfriga medeltidslitteraturen. Det är väl sant, att vi för lagspråket hafva Schlyters goda glossarium, men hvarföre tvinga en människa att slå upp i två böcker för att finna hvad som borde stå i en? Schlyters glossarium med dess rika skatt af hänvisningar gjordes ingalunda öfverflödigt derigenom att lagorden ställdes i Söderwalls ordbok på samma fot som öfriga medeltidsord.

3. Werner, Hilder, *Mynt funna i Vestergötlands jord*. Med 2 fotografier. Pris 2 kronor.

Förf. har sökt lemna en öfersigt af de i Vestergötland hittills anträffade myntfynden, men har dervid försummat att hemta uppgifter å ett så viktigt håll som i Statens Historiska Museum och k. Myntkabinettet. Hans uppgifter, som sålunda äro mycket ofullständiga, vittna dessutom om ganska stor obekantskap med numismatiken. Företaget, uppenbarligen framkalladt af varmt intresse för vår forntid, är på denna grund värdt erkännande. De fotografiska afbildningarna äro tagna i för liten skala för att vara fullt tillfredsställande.

Detta nummer lades under pressen den 27 Februari 1880.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademiens MÅNADSBLAD.

REDAKTÖR: HANS HILDEBRAND.

99.

1880.

Mars.

Innehåll: 1. Meddelanden från Björkö 2 (7 fig.). — 2. Fornlemningar i Himle och Viske härad, Halland (4 fig.). — 3. Rangordning för Halmstads fruntimmer af år 1662. — 4. Från Akademiens sammankomster.

Meddelanden från Björkö.

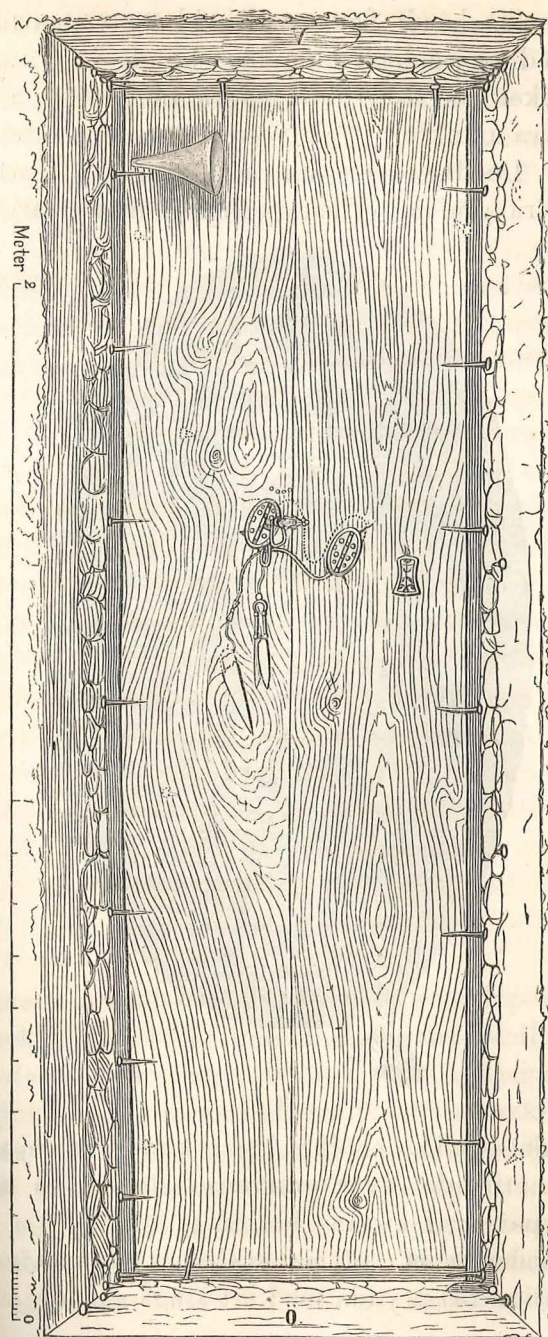
2.

Med hänvisning till den i Månadsbladet för år 1878 sid. 671—684 förekommande allmänna redogörelsen för »en kristen begravningsplats» på Björkö, belägen norr om den s. k. borgen, i slutningen emot den gamla stadstomten, »bysta'n» eller »svarta jorden» kallad, börjas här en serie beskrifningar öfver märkligare grafvar å detta graffält. För beskaffenheten af några andra grafvar å samma fält är redogjordt i min uppsats *Grafundersökningar på Björkö*, i *Tidskrift för Antropologi och Kulturhistoria*, bd. I. nr 10, 1876. Grafvarna anföras här med det nummer de erhållit i mina undersökningsprotokoll.

Nr 464 (undersökt 1876). *Grafven* belägen ungefär i midten af fältet, å den med några otydliga, mycket låga och oregelbundna kullar beströdda delen deraf, som ligger i slutningen strax utanför borgens nordligaste ända. Intet annat synligt märke öfver grafven än en obetydlig jordförhöjning af omkring 3,60 meters längd och 1,80 m. bredd; höjden omkring 0,15 m. I midten en svag sänkning. Jordmonen grus och sand. Strax under grästorfven träffades en mängd stenar af 45—30 cm. diam.,

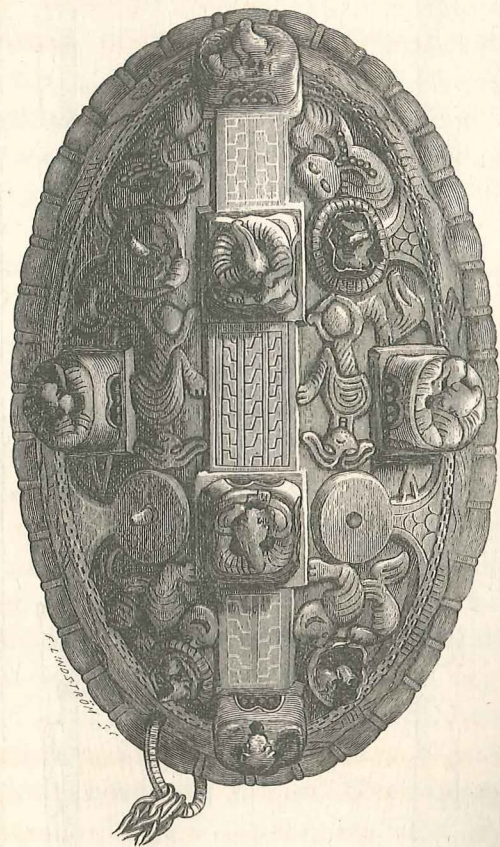
blandade med mindre och med grus. På 0,89 m. djup märktes tydliga, af 30—45 cm. stora stenar omsorgsfullt lagda väggar till sjelfva grafven. Mellan de större stenarne voro mindre sådana inkilade. Dessa stenväggar sträckte sig ytterligare 0,59 m. djupt, då grafvens botten anträffades. Djupet således 1,48 m. Grafvens riktning $V+15^{\circ} N - \ddot{O}+15^{\circ} S$.

Å botten af den något vattensjuka grafven (jfr planritningen fig. 22) kunde tydligen urskiljas spår af två långsgående ekplankor, hvilka dock under trycket af den öfverliggande jord- och stenmassan hoppessats till en papperstunn, svart lamell, hvaraf intet kunde tillvaratagas. Liknande spår af trä sträckte sig äfven uppåt grafvens väggar till omkring 0,47 m. höjd från botten. Denna ekkista sammanhölls af 31 jernspikar, af hvilka 7 suto i södra långsidan, 6 i den norra, 2 i vestra gafveln och 1 i den östra (att äfven här funnits två, är tydligt, men antingen hade den felande blifvit af rost förtärd eller ock möjligen vid undersökningen förbigången), hvarjämte kistans hörn sammanhölls hvardera af 4 spikar utom det nordöstra, der en spik var ersatt af ett vinkelbeslag af jern. Hörnspikarnes höjd från botten (med undantag af den nedersta, som i likhet med långsidornas och gaffarnes spikar alltid låg på botten): i SV hörnet 0,20 m., 0,36 m. och 0,53 m., i NÖ hörnet 0,18 m., 0,33 m. och 0,44 m., i SÖ hörnet 0,22 m., 0,25 m., och 0,49 m., i NO hörnet 0,24 m. och 0,44 m.; vinkelbeslaget i detta hörn satt 0,09 m. öfver botten. Dessutom förekommo längs hvardera långsidan 4 lockspikar (å planritningen utmärkta med prickade konturer), alla stående med spetsarne nedåt. Deras höjd från botten var å grafvens södra sida (i ordning från grafvens vestra ända) respektive 0,49 m., 0,46 m., 0,49 m. och 0,50 m. och å den norra (äfvenledes från vester räknadt) 0,33 m., 0,47 m., 0,47 m. och 0,62 m. Af lockbräderna fanns intet spår kvar. Spikarne

voro oftast så hårdt fastrostade vid stenväggarna, att de endast med mejsel och hammare kunde lösgöras.

Af liket återstod blott några tänder (se å planritningen fyra punkter strax vester om den södra spännbucklan). De lågo 0,75 m. från grafvens vestra ända. Den i andra grafvar oftast tydliga mörkare färgningen i

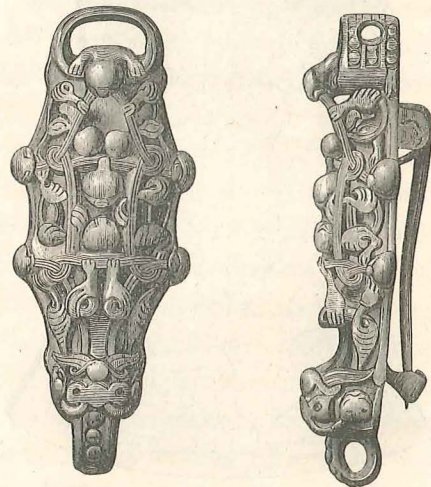

23.

jorden å det ställe der liket legat, kunde här ej urskiljas i anseende till de öfver grafvens hela botten utbredda svärtade spåren af kistans botten-plankor.

Prydnader m. m. Ett par *enskaliga ovala spännbucklor* af brons (fig. 23) prydda med ett längs gående, upphöjdt

band, belagdt med silfver med niello-ornement och afbrutet af fyra fyrkantiga upphöjningar med derå fastnitade ringlagda djurfigurer. En liknande upphöjning vid midten af hvardera sidan. På hvardera sidan om detta midt-band 3 runda upphöjningar med derå fastnitade halfklotformiga kupor af silfverbleck, fyllda med bly och omgifna af en tvärstrierad silfverring. Två af dessa rundlar sitta nära spännbucklans nedre ända och äro isolerade, de andra två paren sitta nästan symetriskt å bucklans midt och äro genom platta, silfverbelagda och med niellerade fjällornament prydda utsprång för-

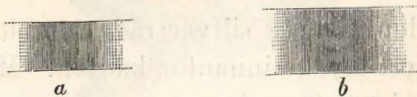
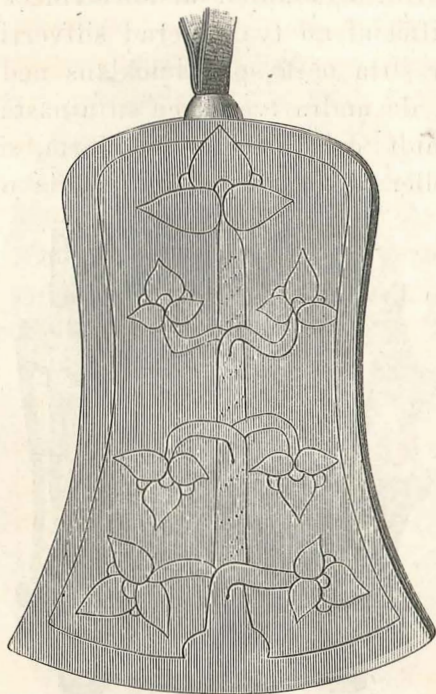
24 a.

24 b.

enade med den flätade silfvertråd, som löper omkring spännbucklan ett stycke innanför kanten. Mellanrummen mellan dessa här nämnda ornament upptagas af upphöjda djurbilder, gjutna i ett med sjelfva bucklan. Båda bucklorna äro förenade af en tjock silfverkedja, som utgår från nedre ändan af den norra spännbucklan och ungefär vid midten är fäst vid den södra, hvarefter den återstående, fria hälften (som vid anträffandet bildade ett par öglor) fortsätter till ett mellan bucklorna sittan-

de gjutet silverspänne, med hvars bakre ända den för-
enas genom en liten silfverring.

Detta *silverspänne* (afbildadt ofvanifrån fig. 24 a,
från sidan fig. 24 b), kupigt och prydt med upphöjda
djurbilder, har varit starkt förgylt, men förgyll-

25.

ningen är å alla upphöjda partier bortnött. Längd 6,2
cm. Nålen är af silfver. Detta spänne låg med sin
bakre ända på den södra spännbucklans norra kant.

Strax ofvanför spännbucklornas öfre ändrar träffades
en rad *perlor*, som gick i en bugt ned mellan bucklorna.

Detta perlband innehöll 54 runda perlor af karneol och
19 d:o af bergkristall (diam. 0,5—1 cm).

Nio cm. norr om den norra (venstra) spännbucklan
låg en *hängprydnad af silfver* (fig. 25), bildad af tvänne
tunna silfverplåtar, vid kanterna förenade
af en smal silfverskälla. Prydnadens längd
7,7 cm; vid den nedre 0,8 cm. A båda
sidor är ingraveradt ett trädformigt orna-
ment med tre par grenar¹, hvilka liksom
hufvudstammen sluta i en bladknopp; de
mellersta grenarna äro nedböjda. Det hela
liknar den vid gryningen af medeltiden
öfliga framställningen af lifsens träd, och
röjer sålunda kristet inflytande. Smycket
är helt och hållet fyllt med tätt hop-
packade lager af fin linneväfna.

I smyckets öfre ända är en af en ring-
formig upphöjning omgifven öppning, från
hvilken utgå tvänne dubbelvikna band af
linne, hvilka sedan återfinnas, först under
den närmaste spännbucklans båda ändrar
och sedan tyckas hafva fortsatt till det
ofvan nämnda silverspännet, kring hvars
nål ett sådant band träffas slingradt två
slag invid nålfästet och ett annat ett en-
kelt hvarf strax ofvanför nålhållaren. Ett
annat fragment återfanns ock under den
södra spännbucklans östra ända. Sådana
på längden hopvikna band förekomma
mycket ofta i grafvar af detta slag, till-
samman med spännbucklor och andra spän-
nen, men äro aldrig konserverade annat än der de be-
finnas i omedelbar beröring med oxiderande metall.

¹ Nästan fullkomligt samma träd återfinnes bland annat på den
numera i Karolinaparken i Upsala resta sten, som förr stod i framlidne
prof. Ways trädgård och ursprungligen blifvit dufförd från Gotland.

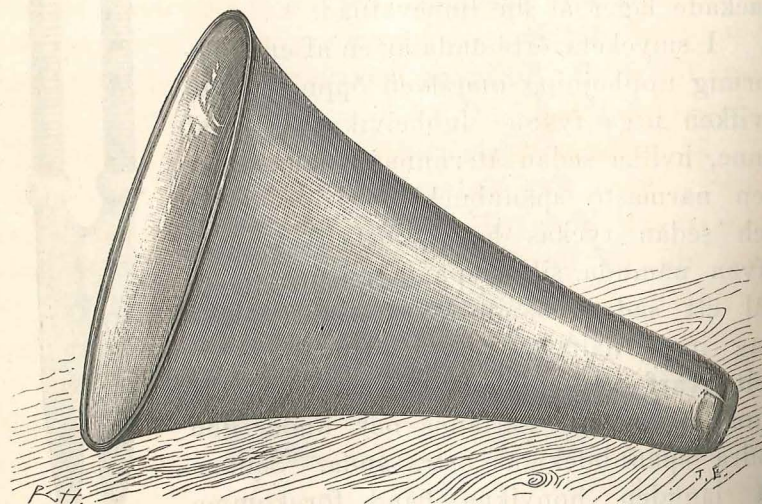
26.

Från södra spännbucklans östra ända synes ett liknande band hafva gått till en *jernsax* (fig. 26), hvars bygel prydes af en tunn silfverplåt med drifna, otydliga ornament; den vid bygeln fästa ringen är af silfver; de trinda skänglarne prydas af en tjockare silfverring vid hvardera ändan och mellan dem af 33 infälda smala silfverband. Saxen, som var af rost mycket skadad och sönderbruten, håller i längd omkring 15,5 cm.

27.

Från samma ställe som bandet till saxen utgick också en 30 cm lång *bronskedja*, som slutade i en *X-formig länk* (fig. 27), i hvars nedre ända syntes spår af ett band, likt det ofvan beskrifna; en bit derifrån träffades

28.

lemningar af en *knif*, som haft läderslida och troligen genom bandet varit förenad med den nämnda länken och dess kedja. Den mycket sönderrostade knifvns skaft var fullkomligt bortmultadt.

I grafvens SV hörn låg en *trattformig glasbägare* (fig. 28) med spetsen mot södra långväggen och mynningen mot norr. Bägarens höjd 17,2 cm.: diameter i mynningen 12,2 cm.

Af skäl, som utförligt omtalats i den allmänna beskrifningen öfver det graffält, å hvilket denna graf var belägen (jfr Månadsbladet 1878, sid. 675, 676), anser jag att grafven innehållit ett kvinligt lik och är böjd att hänföra likets nedläggningstid till omkring år 900.

Hjalmar Stolpe.

Fornlemningar i Himle och Viske härad, Halland.

Enligt löfte meddelas här en redogörelse, hvilken i följd af det knappa utrymmet måste göras mycket kort, för dr H. Hofbergs berättelse om fornlemningarna i dessa två härad.

Af naturen delas landet i tvenne delar, den ena, i vester, öppen, den andra, i öster, uppfylld af berg, sjöar, mossar och ljunghedar; den förra kan knappast sägas vara rik på fornlemningar, ehuru sådana förekomma flerstädes, den senare är deremot afgjort fattig på minnen från vår hedna tid. För fyra socknar kan dr Hofberg icke uppgifva en enda fast fornlemning, nämligen för Nösslinge, Stannared och Sällstorp, alla tre liggande utmed Vestgötagränsen — anmärkas må dock att i Skällinge socken, som ligger mellan de två först nämnda, finnas flere fornlemningar — samt, eget nog, för Spannarps socken, som ligger i den öppna delen af landet, den går t. o. m. ända ut till hafvet. Att i Spannarps socken fornlemningar *funnits* är dock visst; på nr 2 Nackhålle fanns före 1855 ett stenröse, hvilket blifvit borttaget, och på samma gårds egor är funnen